



Piia Guevara
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK), diakoniatyö
Opinnäytetyö, 2022

NUORTEN HUUMAUSAINEKOKEILUT –

Esite lastensuojelulaitoksen työntekijöille



TIIVISTELMÄ

Piia Guevara

Nuorten huumausainekokeilut – Esite lastensuojelulaitoksen työntekijöille

21 sivua

Kevät, 2022

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi (AMK), diakoniatyö

Opinnäytetyön tarkoitus on tuottaa informoiva esite lastensuojelulaitos Merikristalli Oy:n henkilökunnalle. Esitteen tarkoitus on lisätä työntekijöiden tietoa yleisimmistä huumaavista aineista alaikäisten nuorten huumausainekokeilujen yhteydessä. Esitteen suunnitteluvaiheessa lastensuojelulaitoksen yhteyshenkilöä haastateltiin, ja hän kertoi suullisesti ja kirjallisesti mitä tietoja esitteeseen tarvitaan. Esitteen toivottiin olevan mahdollisimman selkeä, josta työntekijät löytävät tarvittavat tiedot nopeasti. Kehittämistyötä ja kirjallista osiota varten tietoa etsittiin kirjallisuudesta. Keskeisimmät käsitteet olivat huumaavien aineiden vaikutukset, huumaavien aineiden käytön syyt ja seuraukset sekä nuorten huumausainekokeilut.

Esitteeseen kirjattiin ylös yleisimmät huumaavat aineet alaikäisten nuorten huumausainekokeilujen yhteydessä. Jokaisen esitteeseen tulleen huumaavan aineen alle kirjoitettiin tietoa aineen mahdollisista vaikutuksista sekä syitä miksi nuoria kiinnostaa kokeilla kyseistä ainetta. Opinnäytetyön kirjallisessa osiossa on tietoa alaikäisten nuorten huumausaineiden käytöstä suomessa, tietoa huumeista sekä suomen huumausainelaista. Kirjallisessa osiossa myös pohdittiin lastensuojelulaitoksen merkityksestä nuorten huumausaine kokeilujen kannalta. Kirjallisessa osiossa perehdyttiin tarkemmin eri syihin nuorten huumausaine kokeilujen takana.

Asiasanat: huumausaineet, lastensuojelu, väärinkäyttö

ABSTRACT

Piia Guevara

Teen Drug Experimentation- Brochure for employees of the child welfare institution

21 pages

Spring 2022

Diakonia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services

Bachelor of Social Services, Diaconal work

The thesis aims to produce an informative brochure for the child welfare institution Merikristalli Oy employees. The brochure aims to increase employees' knowledge of the most common drugs connected to drug experiments among young minors. During the design phase of the brochure, the contact person of the child welfare institution was interviewed, and she told orally and in writing what information was needed for the brochure. It was hoped that the brochure would be as straightforward as possible and that employees would quickly find the information they needed. For the development work and the written section, information was searched in the literature. The main concepts were the effects of drugs, the causes and consequences of drug use, and drug experiments among young people.

The most common narcotic drugs were recorded in the brochure connected with drug experiments among young minors. Under each drug substance in the brochure, information was written about the possible effects of the use and why young people are interested in trying the drug substances. The written part of the thesis contains information on the use of drugs by young minors in Finland and information on drugs and Finnish drug laws. The written section also discussed the role of the child protection institution in drug experimentation among young people. The written part of the thesis explored the various reasons behind the drug experiments among young people.

Keywords: child protection, drugs, substance abuse,

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 NUORTEN HUUMAUSAINEKOKEILUT	6
2.1 Huumausaine politiikka ja huumausainelainsäädäntö.....	7
2.2 Huumaavien aineiden vaikutus	8
2.3 Päihteidenkäytön moninaisuus ja asenteet	9
3 NUORET LASTENSUOJELULAITOKSESSA.....	11
3.1 Huumetestit ja tarkastukset lastensuojelussa	12
3.2 Varhainen puuttuminen	13
4 NUOREN YKSILÖLLINEN KOHTAAMINEN.....	14
5 ESITTEESEEN TULLEET HUUMEET JA LÄÄKKEET	15
5.1 Kannabis	15
5.2 Opioididit	16
5.3 Bentsodiatsepiini	16
5.4 Katujen ekstaasi ja tutkijoiden MDMA	17
6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUSPROSESSI.....	18
7 POHDINTA	20
7.1 Eettisyys ja luotettavuus.....	20
7.2 Opinnäytetyön tavoitteiden toteutuminen	20
7.3 Ammatillinen kehittyminen	21
LÄHTEET.....	23

1 JOHDANTO

Viimevuosien nuorten terveystapatutkimuksen pohjalta voi päätellä, että nuorten huumekeuilut ja käyttö on lisääntynyt alaikäisten keskuudessa. Alaikäisten nuorten kokeilemat yleisimmät huumaavat aineet ovat kannabis ja lääkkeiden väärinkäyttö. Ekstaasin kokeilu tai käyttö on harvinaisempaa alaikäisten keskuudessa, jonkin verran sitä ilmenee. (Ulmanen, 2020, s. 4–5). Terveystapatutkimuksen pohjalta valittiin esitteeseen tulleet huumaavat aineet.

Lastensuojelulaitoksen työntekijät yleisesti kohtaavat työssään nuoria, joilla on erilaisia kokemuksia huumaavista aineista. Opinnäytetyön tuotoksena tehty esite tulee lastensuojelulaitoksen työntekijöiden käyttöön. Esitteessä on tietoa huumaavista aineista, joita alaikäiset nuoret yleisimmin kokeilevat päihtymistarkoituksiin. Opinnäytetyö toteutetaan lastensuojelulaitos Merikristalli Oy:n Lotilan Kristallin kanssa.

Esitteeseen tuli tietoa kannabiksesta, ekstaasista ja muutamista lääkkeistä, joita kokeillaan tai käytetään päihtymistarkoitukseen. Esitteeseen kirjoitettiin lyhyesti yleisiä motiiveja nuorten huumausainekokeilujen takana. Opinnäytetyön kirjallisessa osassa halusin selvittää syitä miksi nuoret haluavat kokeilla huumaavia aineita. Pohdin, miten nuorten päihteettömyyttä voidaan tukea lastensuojelulaitoksen arjessa. Kirjalliseen osioon on myös koottu hieman tietoa huumaavien aineiden riskikäytöstä ja riippuvuuden synnystä.

Lasten ja nuorten sijoittamisen syyt lastensuojelulaitokseen ovat monen asian kokonaisuus. Lapsen tai nuoren asioita hoitavat tahot arvioivat tuen tarpeen monien tekijöiden pohjalta. Huostaanoton tarkoitus on turvata lapsen ja nuoren kehitys ja terveys, kun siihen ei ole muita keinoja. (Araneva, 2016, s. 286–287.) Lastensuojelun työntekijät tarvitsevat laaja-alaista osaamista kohdatessaan nuoria.

2 NUORTEN HUUMAUSAINEKOKEILUT

Huumausaineiksi luokitellaan ilman hoidollista tavoitetta olevat aineet, jotka vaikuttavat psyykkisiin toimintoihin. Huumaavat aineet vaikuttavat yleensä keskushermostoon. Huumaavia aineita voidaan käyttää suun kautta, hengitysteiden kautta, nuuskaamalla, tai pistämällä. Huumausaineiden kokeiluun ja satunnaiseen käyttöön sisältyy riski riippuvuuden kehittymiselle (Kiiänmaa & Joutsa, 2018, s. 28). Opinnäytetyössä tarkastellaan nuorten yleisimmin kokeilemia huumeita tai päihtymys tarkoitukseen käytettyjä lääkkeitä. Huumausainekokeilu voi olla kertaluonteista tai satunnaista. Huumausainekokeilut voivat jäädä nuorella kertaluonteiseksi tai kokeilut voivat kehittyä tavaksi. (Kosola, Niemelä & Niemelä, 2018.)

Nuorten päihteiden käytön arviointiin on kehitetty erilaisia kyselyitä. Kuten Adolescents' Substance Use Measurement, ADSUME kysely, jonka avulla voidaan arvioida nuoren päihteiden käyttöä. ADSUME kysely arvioi päihteiden käytön määrää, käytön syitä sekä antaa toimintasuositukset nuorelle. Kyselyiden tarkoituksena on puuttua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa nuoren päihteiden käyttöön, sekä huomata mahdolliset muut huolta tuottavat asiat nuoren elämässä. (Lahtela ym., 2012, s. 328–329.)

Vuonna 2019 kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisista pojista 10 % ja tytöistä 7 % ovat käyttäneet kannabista. Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista pojista 19 % ja tytöistä 20 % ovat käyttäneet kannabista. (THL, 2021, s. 50.) Erikoissairaanhoidon avohoidossa kävi huumeiden takia 2604 15–19-vuotiasta vuonna 2020 (THL, 2021, s. 59). Vuonna 2019 kuoli huumemyrkytyksiin kahdeksantoista 15–19-vuotiasta. Vuonna 2020 kuoli huumemyrkytyksiin kaksikymmentäviisi 15–19-vuotiasta. Vuosina 2015–2017 kuoli kaksikymmentä 15–19-vuotiasta huumemyrkytyksiin. (THL, 2021, s. 73).

EMCDDA:n selection D määritelmän mukaisesti huumemyrkytyksiin ei sisällytetä myrkytyksiä, joissa aiheuttajana ovat pelkästään uni- tai rauhoittavat lääkkeet (THL päihdetilastollinen vuosikirja 2021, s.73).

Vuonna 2018 väestökyselyssä 37 %:lle suomalaisista oli tarjottu joskus huumeita. Ikäryhmä 15–24, vuonna 2018 reilulle 40 %:lle oli tarjottu joskus huumeita. (Hakkarainen, Karjalainen & Pekkanen, 2020, s.13). Huumeaiheisen väestökyselyn 2018 mukaan 34 % 15–24-vuotiaista olisi kiinnostunut kokeilemaan tai käyttämään kannabista, jos se olisi laillista. Ekstaasia olisi ollut kiinnostunut kokeilemaan tai käyttämään 9 % 15–24-vuotiaista, jos se olisi laillista. (Hakkarainen, 2020, s.50.)

Esitteeseen tuli mukaan yleisimmät huumeet ja päihdetarkoitukseen käytettävät lääkkeet alaikäisten keskuudessa. Huumaavien aineiden todelliset vaikutukset ja haetut vaikutukset voivat vaihdella suuresti. Mahdollisia päihdyttävien aineiden ”komboja”, eli yhdistelmiä on monia. Huumaavan aineen määrä, laatu ja käyttäjän omat biologiset ominaisuudet vaikuttavat myös siihen miltä huumaava aine tuntuu käyttäjältä.

2.1 Huumausaine politiikka ja huumausainelainsäädäntö

Huumausainepolitiikan tavoite on ehkäistä huumausaineiden käyttöä ja levittämistä: huumausainepolitiikalla yritetään myös pienentää terveydellisiä, sosiaalisia ja yksilöllisiä haittoja (THL, 2022). Muun muassa huumausainelaki (373/2008), huumausaineasetus (543/2008), rikoslaki (39/1889), määrittävät huumausaineet ja niihin liittyvän toiminnan seurauksista.

Suomessa huumeiksi luokiteltujen aineiden tuotanto, valmistus, tuonti, vienti, kauttakulku, kuljetus, jakelu, kauppa, käsittely, hallussapito on kielletty. Kiellosta voidaan poiketa laissa säädetyissä erityistapauksissa. (373/2008.)

Huumausaineen valmistus, valmistamisen yrittäminen, viljely tai viljelyn yrittäminen, maahan tuonti tai – vienti, maahan tuonnin tai viennin yritys, kaikenlainen kuljetus tai kuljetus yritys, myynti, välittäminen, toiselle luovuttaminen tai muu levittäminen, huumausaineen hallussapito tai huumausaineen hankkimisen

yrittäminen on huumausainerikos ja on tuomittava huumausainerikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. (373/2008.)

Huumausainerikoksen edistäminen jollain keinoin on myös rangaistavaa. Esimerkiksi rahoittaminen, rahan lainaaminen, joka liittyy huumausaine rikokseen, on kiellettyä. Valmistuksen, viljelyn, maahantuonnin tai maasta viennin edistäminen on rangaistava teko. Huumeiden käyttöön tarkoitettuja välineitäkään ei saa kuljettaa, luovuttaa tai välittää välineitä. (373/2008.)

2.2 Huumaavien aineiden vaikutus

Huumausaine vaikuttaa käyttäytymiseen, saa aikaan psyykkisiä muutoksia ja voi aiheuttaa riippuvuutta. Osa päihteistä stimuloi eli piristää. Toiset päihteet rauhoittavat tai lamaannuttavat. Päihteen vaikutukseen vaikuttaa aine, annosmäärä, nautittu nopeus, muut käytetyt aineet ja annostelureitti. Käyttäjän omat fysiologiset ja psykologiset ominaisuudet vaikuttavat myös päihteen vaikutukseen. (Kiianmaa & Joutsa, 2018, s. 28)

Päihteiden jatkuva käyttö horjuttaa elimistön tasapainoa. Elimistö alkaa sopeutamaan omaan toimintaansa vieraiden aineiden vaikutusta, ja syntyy fysiologinen ilmiö toleranssi. (Kiianmaa & Joutsa, 2018, s. 31.) Toleranssin lisääntyessä elimistön aineenvaihdunta ja hermosto sopeutuvat jatkuvan käytön seurauksesta päihteeseen. Hermosto sopeutuu päihteen toistuvaan käyttöön ja päihdettä täytyy nauttia suurempi annos haluamansa vaikutuksen saamiseksi. (Kiianmaa & Joutsa, 2018, s. 32.) Huumeiden käyttö vaikuttaa pääasiassa aivojen mielihyvätasoon. Mielihyvää tuottavat huumeet voivat kehittää psyykkistä riippuvuutta. (Joutsa & Kiianmaa, 2018, s. 28.)

Stimulantit ovat aineita, jotka lisäävät liikeaktiivisuutta, vähentävät väsymystä ja ruokahalua sekä tuottavat mielihyvää. Niihin kehittyy voimakas psyykinen riippuvuus. (Joutsa & Kiianmaa, 2018, s. 28.) Erilaiset hallusinogeenit, vaikuttavat ajatteluun sekä havainnointiin ja aiheuttaa aistiharhoja, tila muistuttaa psykoosia. (Joutsa & Kiianmaa, 2018, s. 31.) Opioidit poistavat kipua ja tuottavat mielihyvää.

Opioideja käytetään yleisesti lääkkeinä kivunhoidossa. Bentsodiatsepiineja ja barbituraatteja käytetään yleensä rauhoittavina lääkkeinä eri tarkoituksiin. (Joutsa & Kiianmaa, 2018, s. 28.)

Puberteetissa aivot kehittyvät nopeasti, ja ovat herkäät ei toivotuille muutoksille aivoissa (Kiianmaa & Joutsa, 2018, s. 254). Murrosiän aivojen kehityksen takia päihitteettömyyteen tukeminen on erityisen tärkeää. Vuosia jatkunut huumaavien aineiden käyttö aiheuttaa neurotoksisia vaurioita aivoissa, joista osa voi olla pysyviä. (Joutsa & Kiianmaa, 2018, s. 34.)

2.3 Päihteidenkäytön moninaisuus ja asenteet

Päihdyttävien aineiden käyttö on moninaista. Käytön moninaisuuden tunnistaminen auttaa käyttäjien kohtaamisessa ja auttamisen mahdollistamisessa (Hjerp, 2021, s. 8). Ajallemme ovat tyypillisiä yksilölliset elämänvalinnat. Toisille huumaavien aineiden käyttö edustaa tarvetta määritellä itse omat oikeat ja väärät valintansa. Samalla kun yksilö kokee oikeudeksensa valita huumaavien aineiden käytön, saattaa hän kokea häpeää, yksinäisyyttä, ja torjutuksi tulemistä. Käyttäjä kokee, että asiasta ei voi puhua kaikille. Salailu saattaa vaikuttaa negatiivisesti väleihin läheisten kanssa. (Hjerp, 2021, s. 99.)

Joillekin huumaavien aineiden käyttö on hallittua kokeilua, jolla etsitään apua tai miellyttäviä kokemuksia (Hakkarainen ym., 2019, s. 192). Huumaavia aineita ostetaan esimerkiksi katukaupasta tai käytetään reseptillä saatuja lääkkeitä huumaavaan tarkoitukseen (Havio ym., s. 59). Toisille huumaavien aineiden käyttö voi olla holtitonta kokeilua, jossa myös mielihyvän ja kokemusten etsiminen kuuluvat käytön motiiveihin, mutta käyttö ei ole hallittua, vaan käytetään mitä löytyy. Tuloksena on monesti voimakas päihtymys. Käyttäjä, jolle on kehittynyt jo riippuvuus, aineiden käyttö on pakonomaista. (Hakkarainen ym., 2019, s.192.)

Tutkimusnäytön pohjalta voidaan katsoa, että huumaavien aineiden kokeilujen ja käytön riskitekijöitä ovat muun muassa asosiaalinen kasvuympäristö, lapsuuden

traumatisointi tai vanhempien tuen puute. Nuori saattaa tuntea huumaavien aineiden tuovan helpotusta tai jonkinlaista apua oloonsa. (Joukanen, 2015.) Nuorten satunnaista huumaavien aineiden käyttöä on vaikeampi tunnistaa, kuin jo riippuvuuskäyttäytyvää nuorta. Nuori, jonka huumaavien aineiden käyttö on satunnaista ei välttämättä koe tarvitsevansa apua. Huumaavien aineiden satunnaiseen käyttöön sisältyy aina riski riippuvuuden kehittymiseen. (Joukanen, 2015.)

Viihdekäyttö liittyy yleensä vapaa-ajan viettoon ja on satunnaista. Satunnainen tai ajoittainen käyttö tapahtuu satunnaisissa tilanteissa tai ajoittain aktiivisesti hankitaan huumetta. Käyttäjää voi kiinnostaa henkiset kysymykset ja tajunnan laajentaminen tai viihtyminen. Motiivina voi olla ahdistuksen helpottaminen, seura, uteliaisuus, piristymisen, tai muu syy. Satunnaiskäyttö ei yleensä aiheuta fyysistä riippuvuutta. (Havio, ym., s. 62.) Satunnaiskäyttöön sisältyy kuitenkin terveyttä vaarantavia riskejä. Myrkytys, psykoosit ja vaara menehtyä sisältyvät huumeiden ja lääkkeiden väärinkäyttöön. Huumeiden käyttöön liittyvät psykoosit voivat olla toivottuja tai ei toivottuja. (Niemelä, Levola & Peltonen, 2019.)

Ongelmakäyttö on kyseessä silloin kun aine himo on pakonomaista. Ongelmakäyttäjän elämää säätelee päihteet ja käytön syynä on useimmiten vieroitusoireiden välttäminen (Havio, ym., s. 61.) Päihteiden ongelmakäyttö voi vaikeuttaa koulunkäyntiä, sitoa epäsosiaaliseen elämäntapaan, aiheuttaa psyykkisiä ongelmia tai kehityksellisiä vaikeuksia. Nuoruuden päihteiden käyttö voi vaikeuttaa myös aikuisuuteen siirtymistä. (Havio, ym., s. 64.)

Rajan vetoa siitä milloin satunnaisesta käytöstä tulee säännöllistä ja säännöllisestä käytöstä tulee ongelmakäyttöä, voi olla vaikea tehdä. Päihteiden käytön säännöllistyessä annoskoot yleensä suurenevat toleranssin kehittyessä, merkkejä vieroitusoireista alkaa näkyä ja käyttö alkaa hallita elämää ja psyykettä vahvemmin. (Havio, ym., s. 63.)

Riippumatta päihteestä, sen määrästä tai käytön syystä. Päihteen vaikutuksen odotetaan tuovan onnea, jossakin muodossa. Päihteiden käyttöön liittyy odotuksia, jotka vetoavat ihmisten tunteisiin. Päihtymisen tilaa pidetään hauskana tai

helpottavana tai ainakin toivotaan sen lisäävän hauskuutta tai helpotusta. Ihmisen järjellinen puoli myös tietää, että päihtymys ei aina ole hauskaa. (Maunu, 2014, s. 194.) Nuoret käyttävät huumaavia aineita monesti yhdessä muiden kanssa, ja vahva kokemus yhteenkuuluvuudesta muihin on palkitseva tunne, joka toisilla voittaa vaaran mahdollisuuden (Maunu, 2014, s. 198).

3 NUORET LASTENSUOJELULAITOKSESSA

Lapsen sijaishuolto tarkoittaa huostaanottoa, kiireellistä sijoitusta tai lastensuojelulain tarkoittamaa (83§) väliaikaismääräystä sijoittaa lapsi kodin ulkopuolelle. Sijoitus paikka voi olla perhehoito, laitoshoido tai muu tarpeenmukainen hoito. (Lastensuojelu laki 49 §) Lastensuojelulaitos on laissa 58 säädetty asuinyksikkö. (Lastensuojelulaki 58§)

Nuorten kanssa työskennellessä ammattilaisella tulisi olla tietoa päihteistä, päihteiden käytön moninaisuudesta, riskitekijöistä ja asiantuntemusta puuttua käyttöön. Mahdollinen päihteiden käyttö yhdistettynä muihin käyttäytymisen haasteisiin ja psyykkisen kehityksen vaikeuksiin vaativat työntekijöiltä ammattitaitoa kuunnella nuorta ja mahdollistaa kunnioittava kohtaaminen. Nuoren haastavat tunteet kuten pettymykset, turhautumiset, ahdistus, traumat ja muu haastava käyttäytyminen yhdistettynä päihtymiseen tekee nuoresta impulssi herkän. (Teronen, 2017.)

Ulmasen väitöskirjassa tutkittiin nuorten kokemuksia lastensuojelulaitoksessa. Päihteitä käyttäneet nuoret kertoivat kokeneensa, ettei heillä ollut mitään erityisiä kiinnostuksen kohteita tai etteivät he olleet hyviä missään. Murrosiässä kaveripiiri vaihtui, minkä myötä päihteiden käyttö ja huumaavien aineiden käyttö tuli heidän elämäänsä. (Ulmanen, 2020, s. 33)

3.1 Huumetestit ja tarkastukset lastensuojelussa

Jos henkilökunnalla on perusteltu syy epäillä, että lapsella on hallussaan huumeita tai laittomia lääkkeitä, saadaan hänen omaisuutensa tarkistaa. Omaisuuden tai tilojen tarkistamisesta päättää laitoksen johtaja tai hänen määräämä laitoksen hoito- tai kasvatushenkilökunta. Tarkastaminen tehdään yleensä lapsen ja toisen hoito- tai kasvatushenkilön läsnäollessa. Perustellusta erityisestä syystä voidaan tarkastus tehdä myös ilman lapsen tai toisen henkilön läsnäoloa. (417/2017.)

Henkilöntarkastus voidaan myös tehdä, jos on perusteltu epäily, että nuorella on vaatteissaan tai esimerkiksi repussa huumeita tai laittomia lääkkeitä. Henkilöntarkastusta on lapsen repun, tai muun kantovälineen, taskujen, vaatteiden, vaatteiden alle kätkeytyneiden aineiden tai esineiden etsimistä. Henkilöntarkastuksella rikotaan perustellusti lapsen koskemattomuusoikeutta. Henkilöntarkastuksen olisi hyvä tehdä terveydenhoitohenkilö tai samaa sukupuolta oleva hoito- tai kasvatustushenkilö. (417/2017.) Kun lapsen perusoikeuksia rikotaan, on tärkeää, että epäilyille on riittävät syyt. Jos lapselta löytyy omaisuuden tai henkilöntarkastuksen aikana huumeita tai laittomia lääkkeitä, ne voidaan ottaa haltuun laitoksen johtajan päätöksellä. (417/2017.)

Jos lastensuojelussa herää epäily nuoren huumeiden käytöstä, voidaan nuorelle ehdottaa huumeseulan ottoa. Huumeseulan ottaa aina terveydenhoidon ammattilainen ja mielellään samaa sukupuolta oleva henkilö. Huumeseulan syyt ja seuraukset on käytävä läpi nuoren kanssa ja kysymyksiin pitää vastata, niin että nuori ymmärtää mahdollisen positiivisen testaustuloksen seuraukset.

Huumeseula otetaan virtsasta. Asiakkaan antaessa virtsanäytettä, tulee näytteenottoa valvoa sabotoinnin estämiseksi. Pikatestit tunnistavat yleisemmät huume- ja päihdyttävät lääkeaineet. (Partanen ym., 2015, s. 288). Lääketieteellisesti hyväksytty huumeseula tarvitsee terveydenhuollon ammattilaisen tekemän lähetteen laboratorioon. Jos laajassa huumetestissä jokin aine näkyy positiivisena, olisi hyvä varmistaa tulos laboratoriossa. Varsinkin jos positiivisesta

tuloksesta seuraisi asiakkaalle rikosoikeudellisia tai kurinpidollisia seuraamuksia. (HUSLAB, 2022.)

3.2 Varhainen puuttuminen

Varhaisen puuttumisen toimintamalleista on puhuttu suomen sosiaalityön kentällä jo vuosituhannen vaihteen alusta ja hieman ennenkin vuosituhannen vaihdetta. Varhaisen puuttumisen ajatuksena on ottaa puheeksi esiin tullut huoli asianomaisen kanssa ja kartoittaa tarkemmin asiaa. (Satka, s. 19.) Varhainen puuttuminen nuorten huumaavien aineiden kokeilujen yhteydessä on tärkeää. Päihteiden käyttöön liittyvät keskustelut 14–15-vuotiaiden kanssa eivät välttämättä tuo tuloksia heti. Nuorten voi olla vaikeaa luottaa aikuisiin, ja huumeiden käytöstä ei haluta keskustella aikuisten kanssa. Nuorta voi haastaa pohtimaan omia valintojaan, arvojaan ja tukea nuoren itsetunnon kehitystä. (Lahtela, Laukkanen, ym., s. 338.) Nuorta voidaan tukea niin että päihteiden käyttö ei lisääntyisi, tai käyttö jäisi pois, kun riskitekijät on tunnistettu varhain. (Markkula, & Viskari, 2020, s. 55.)

Nuoren käytös saattaa aikuisten mielestä välillä olla vastuutonta, epäjohtonmukaista ja ajattelematonta. Nuori tarvitsee paljon hyväksyntää ja vahvistusta itsetuntonsa kehittymiseen. Nuori opettelee sosiaalisissa tilanteissa toimimista, erilaiset tunteet voivat olla hyvin voimakkaita ja miten niiden kanssa pärjätään eri tilanteissa, vaatii opettelua. Nuoren aivot ovat herkät sosiaaliselle palkitsevudelle ja nuori saattaa toimia herkästi omia arvojaankin vastaan kokeakseen hyväksyntää. Lapsuuden kokemukset heijastuvat vahvasti nuoruuteen, ja uusien ajattelumallien ja käyttäytymismallien opettelu voi viedä aikaa. (Jääskinen, 2017.)

Riitta Laakso on tutkinut väitöskirjassaan lastenkodin arkea. Lastensuojelunlaitoksen tulisi olla paikka missä nuori saa harjoitella turvallisesti tunnetaitojaan, sosiaalisia taitoja, ja missä nuori saa malleja ja kokemuksia mielekkäästä turvallisesta arjesta sekä jakaa arjen hetkiä muiden kanssa. (Laakso, 2009, s. 116.) Mielestäni turvallisiksi koettu ympäristö itsessään, toistuvien arjen rutiinien ja välittävän huolenpidon kanssa voi vahvistaa nuoren kykyä rauhoittua ja löytää itsestään keinoja käsitellä elämään ja tunteisiin liittyviä asioita. Neurotieteen

tutkimukset näyttävät osoittavan, että ihmisen kyvyt ja taidot lisääntyvät kokemuksen, harjoittelun ja tiedon avulla. Ihminen oppii jo lapsuudesta mitkä asiat hän kokee palkitsevana, helppona ja hauskana. (Virsu, 2000.) Nuori tarvitsee kokemuksen turvallisesta, onnellisesta ja vetovoimaisesta yhteydestä, jossa tuntee olevansa osa yhteisöä (Maunu, 2014, s. 202).

4 NUOREN YKSILÖLLINEN KOHTAAMINEN

Lasten ja nuorten hyvinvoinnista kannetaan huolta ja vastuuta monissa eri tahoissa. Lastensuojelun lapsella voi olla yhteyksiä eri tahoihin harrastusten, vapaa-ajan aktiviteettien, koulun ja sosiaali- ja terveystalvelujen kautta. Kaikkea lapsille ja nuorille tarkoitettua toimintaa säätelee erilaiset laita ja säädökset. Lastenoikeuksien sopimus, jonka Suomi on hyväksynyt, sitoo Suomen valtiota valvomaan lasten oikeuksien turvaamista. (60/1991.)

Sosionimi Diakoniatyön tutkinnon suorittajana opinnäytetyössä pohdin myös Suomen Evankelilais luterilaisen kirkon näkökulmaa nuoria kohdatessa. Kirkon ydin arvoihin kuuluu antaa jokaiselle yksilölle arvo, asemasta huolimatta. Diakoniatyöntekijä voi työssään kohdata päihteitä käyttäviä nuoria. Diakoniatyöntekijällä olisi hyvä olla ymmärrystä päihteiden käytön moninaisuudesta. Diakoniatyöntekijän olisi hyvä ymmärtää mahdollisia syitä, miksi joitakin nuoria kiinnostaa huumeet. Diakoniatyöntekijän työn tavoitteena on luoda toivoa ja iloa. Diakoniatyöntekijän tulisi kunnioittaa jokaisen ihmisarvoa, ihmisten itsemääräämisoikeutta, ja ihmisten oikeuksia. Diakoniatyöntekijällä on myös vaitiolovelvollisuus. (Dia-koniatyöntekijöiden Liitto ja Diak, 2016.) Toisten nuorten huumeekokeilut eivät aiheuta välitöntä varaa nuoren kehitykselle ja tulevaisuudelle. Vaikka diakoniatyöntekijällä on vaitiolo velvollisuus, hänellä on myös velvollisuus ilmoittaa tarvittaessa lastensuojeluun.

Työssään nuorten kanssa diakoni voi tuoda esiin arvomaailmaa, jossa kannustetaan tasapainoisten elämänvalintojen ääreen. Nuorille voi kertoa terveistä keinoista kohdata ahdistusta ja muita epämiellyttäviä tunteita. Diakoniatyöllä voidaan tukea nuorten osallisuuden vahvistamista. Diakoniatyö voi myös tukea perheitä. Nuoren huumeiden käyttö voi aiheuttaa huolta ja pelkoa vanhemmissa. Diakoniatyöntekijä voi olla kuuntelijana, sekä auttaa tukemalla perheen voimavaroja. (Diakoniatyöntekijöiden Liitto ja Diak, 2016.) Diakoniatyöntekijä voi myös hyödyntää osaamistaan ja ohjata perheen tarvittavan avun piiriin (Diakoniatyöntekijöiden Liitto ja Diak, 2016).

Diakoniatyöntekijä, joka työssään kohtaa paljon nuoria, voi hyödyntää asiantuntemustaan päihteiden käyttöön liittyvissä teemoissa. Kirkon nuorisotyössä tehdään myös ennaltaehkäisevää päihdetyötä. Joissakin seurakunnissa tehdään yhteistyötä säätiöiden ja yhdistysten kanssa, jotka tekevät työtä päihteiden käyttäjien kanssa.

Kirkolla on oma päihdestrategia. Kirkko on sitoutunut päihdehaittojen ennaltaehkäisyyn ja vähentämiseen. Kirkko haluaa toiminnallaan tukea terveitä elämäntapoja ja vastuullista elämää. Kirkko haluaa puolustaa kaikkien ihmisarvoista elämää ja jokaisella on oikeus kuulua yhteisöön. Kirkko pitää esillä ystävyys, yhteisöllisyyden ja hengellisyyden merkitystä päihdeongelmista vapautumisessa. (Kirkon päihdestrategia) Diakoniatyöntekijän olisi hyvä tutustua Kirkon päihdestrategiaan.

5 ESITTEESEEN TULLEET HUUMEET JA LÄÄKKEET

5.1 Kannabis

Sen tärkein psykoaktiivinen molekyyli on tetrahydrokannabinoli, eli THC. Cannabis kasvin mahdollisuuksia lääkkeenä tutkitaan jonkin verran. Kannabisteollisuus

ja osa kansalaisista puoltavat Kannabiksen laillistamista lääkkeeksi ilman lääkkeitä vaadittua tutkimusnäyttöä (Kalso, Rauhala ja Lilius, 2021, s. 21). Cannabis kasvin säännöllinen käyttö huumaavana aineena aiheuttaa riippuvuutta, ja pitkäaikaiseen säännölliseen käyttöön sisältyy terveysriskejä (Maunu, 2014, s. 197).

Nuorten kiinnostus kannabiskasvin viihdekäyttöön ja omaehtoiseen hoitamiseen on lisääntynyt viimevuosikymmenen aikana. Cannabis kasvi auttaa joitakin rentoutumaan ja se helpottaa sosiaalista jännittämistä. Nuoruudessa olisi hyvä oppia muita keinoja rentoutumaan tai pärjäämään ja sosiaalisissa tai stressaavissa tilanteissa kuin turvautua huumaaviin aineisiin. (Sorsa, 2018, s. 53) Cannabis kasvin hyödyistä ja haitoista käydään yhteiskunnassa eripuolilla maailmaa keskusteluja. (Sorsa, 2018, s. 53)

5.2 Opioidit

Opioidien pitkäaikainen ja säännöllinen käyttö aiheuttaa helposti riippuvuutta, myös lääketieteellisessä käytössä. Opioidit vaikuttavat aivojen toimintaan tehden kivusta vähemmän häiritsevän. Opioidit vähentävät myös ahdistusta. Keskushermoston kautta vaikuttavien kipulääkkeiden ongelmana on usein riippuvuuden kehittyminen. Turvallisempia opioidilääkkeitä on yritetty kehittää. Ideaali kipulääke ei aiheuttaisi riippuvuutta tai haitallisia sivuoireita. (Kalso, ym., s. 20.) Opioidit ovat merkittävien vakavien myrkytysten ja myrkytyskuolemien aiheuttava ainer ryhmä. Käyttäjillä ei ole välttämättä oikeasta annostelusta tietoa. Pienikin ero opioidien määrässä voi olla hengenvaarallinen. (Boyd & Ojanperä, 2017.)

5.3 Bentsodiatsepiini

Bentsodiatsepiinijohdoksia lääkkeitä, käytetään epilepsialäkkeinä, neuroosilääkkeinä, rauhoittavina ja unilääkkeinä, lääkärin määräyksestä ja valvonnan alla. Saattaa aiheuttaa riippuvuutta myös lääkekäytössä. (Valvira, 2021.)

Käyttöön liittyy useita haittavaikutuksia. Lääke vähentää tarkkaavuutta, motorista koordinaatiota sekä lyhytkestoista muistia. Bentsodiatsepiini lääkkeitä voivat aiheuttaa fyysistä tai psyykkistä riippuvuutta. Päihdekäytössä annoskoot nousevat helposti suuriksi, josta voi seurata väsymystä, raukeutta, välinpitämättömyyttä, sekavuutta, suunkuivumista, estojen katoamista, puheen kankeutta ja liikkeiden epävarmuutta. (Valvira, 2021.) Voi myös aiheuttaa kiihtymystä ja aggressiivisuutta (Tähkää, 2019, s. 10). Yhdessä muiden pähteiden, kuten alkoholin kanssa, terveydelle vaarallinen (Valvira, 2021).

5.4 Katujen ekstaasi ja tutkijoiden MDMA

Katukaupan ekstaasi tablettien puhtaus vaihtelee ja ne sisältävät vähän tai ei ollenkaan MDMA kemikaalia. MDMA tutkimuksista saadut tulokset aineen vaikutuksista yleensä viittaa ihmisille tai eläimille tehtyihin tutkimuksiin, joissa tutkijat ovat käyttäneen puhdasta MDMA kemikaalia. Ekstaasiin viitataan, kun tutkimuksissa mainitaan käyttäjien omia kokemuksista, joissa annos ja aineen puhtaus ovat tuntemattomia. (Meyer, 2013, s. 84.)

Nuoren kokeilemat tai käyttämät ”essot, mädman” eli ekstaasi tabletit sisältävät vaihtelevasti erilaisia kemikaaleja. Ekstaasin vaikutuksen tieteellinen tutkimus on vaikeaa. Ekstaasin käyttäjät melkein aina käyttävät myös muita stimulantteja, joista osa on laillisia kuten alkoholi ja tupakka, sekä laittomia kuten marihuana, opiaatit ja hallusinogeenit. Muiden rauhoittavien tai stimulanttien käyttö samanaikaisesti ekstaasin kanssa vaikuttaa tieteelliseen arvioon ekstaasin vaikutuksesta. Ekstaasin epäpuhtaus vaikeuttaa myös ekstaasin vaikutuksen tutkimista. (Meyer, 2013, s. 85.)

Joissakin tutkimuksissa toistuva tai suuriannoksinen MDMA tai ekstaasin käyttö on yhdistetty toleranssiin, masennusoireisiin ja muistin heikkenemiseen (Meyer, 2013, s. 86). MDMA yhdistettä on tutkittu kontrolloiduissa olosuhteissa, ja tehty havaintoja, joissa psykiatrit antoivat MDMA yhdistettä potilaalle helpottamaan tuskallisten tunteiden käsittelyä. MDMA puhtaassa muodossa voi olla hengenvaarallinen yliannostettuna. (Meyer, 2013, s. 94–95.)

Tutkimuksissa, joissa on selvitetty ekstaasin käytön syitä, on mainittu euforia, rentoutuminen, sosiaalisuuden lisääntyminen, ja yhteenkuuluvuuden tunne muihin. Ekstaasin käyttöön liittyy myös haittavaikutuksia, kuten ahdistus, pahoinvointi, päänsärky, levottomuus, tiheälyöntiset rytmihäiriöt, suun kuivuminen, hampaiden tahaton narskuttelu, ja leukojen jäykkyyttä. Ekstaasi huume yleensä otetaan tablettina tai kapselina. Nuuskaaminen tai injektointi on myös mahdollista. (Meyer, 2013, s. 89.)

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUSPROSESSI

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tuotos on esite, joka on käytännön työväline työntekijöille. Tuotekehittely yleisesti sisältää tuotteen suunnittelu- ja valmistusprosessit, kokeilun ja arvioinnin (Kivirinta ym., 2007, s. 32). Opinnäytetyön esitteen toteutus prosessi sisälsi nämä vaiheet. Tuotekehittelyvaiheista en kokenut tarpeelliseksi tehdä erillisiä kirjallisia suunnitelmia. Katsoin että esitteen suunnittelu prosessi on sen verran kevyt, että suullinen tiedon vaihto riittää.

Ammattikorkeakoulu opiskelijan oletetaan kehittyvän aktiiviseksi tiedon hankkijaksi, prosessoijaksi ja hyödyntäjäksi käytännön työssä ja tulevana ammattilaisena (Kivirinta ym., 2007, s. 13). Esitteen teon tueksi on kerätty tietoa asiantuntija artikkeleista ja tutkimuksista ja muista hyödyllisiksi arvioiduista lähteistä. Tiedon tarkoitus on ollut kehittää tietojani nuorten päihteiden käytön syistä sekä yleistä päihdetietoutta.

Esitteen teon haasteena on saada kirjoitetusta tekstistä mahdollisimman selkeää, jotta haluttu viesti välittyy. Esitteeseen mahtuu suhteellisen vähäinen määrä tietoa. Esitteen teossa haasteena on koota olennaisin tieto tarvittavasta aiheesta.

Esitteen suunnittelua varten keskustelimme esitteen sisällöstä osastonjohtajan kanssa. Tavoitteena oli keskustelun kautta selvittää mitä tietoja esitteeseen kaivataan ja minkälaisesta päihdetietoudesta olisi hyötyä osastolla.

Alustavaa esitettä varten etsimme ja kokosimme tietoa huumeista ja yleisimmin käytetyistä lääkkeistä päihdetarkoitukseen. Etsimme tiedot lääkkeistä Valviran sivustolta. Huumeista etsimme tietoa kirjoista, A-klinikka säätöön sivuilta, Valviran sivustosta, käypähoito sivustosta. Esitteeseen laitoimme myös mukaan katu-kauppa nimet, joista saimme tietoa kirjoista.

Esiteitä varten tehtiin eri versioita, ja yhdessä lastensuojelulaitoksen työ yhteis-työkumppanin kanssa päätimme lopullisen version sisällöstä. Lopulta päädyimme esitteeseen, jossa olisi tietoa kustakin huumaavasta aineesta. Joitakin mahdollisia ulkoisia käytökseen tai fysiologiaan liittyviä merkkejä, joista mahdollisen huumaavan aineen käytön voi huomata. Esitteeseen tuli lyhyesti joitakin mahdollisia syitä ja motiiveja huumaavien aineiden kokeilulle tai satunnaiselle käytölle. Työelämän tarpeena oli saada esite, josta tieto löytyisi nopeasti tarvittaessa, eikä aikaa tarvitse käyttää tiedon etsimiseen verkkosivustoilta.

Työpaikalle tehtävä esite on kommunikointia. Ammattiosaamisen näkökulmasta ammatillinen kommunikointi on tärkeä osa työtä (Kostiainen, 2003, s. 30). Esitteen avulla voi viestittää tietoa. Viestin vastaanottaja tulkitsee viestiä omasta taustastaan, näkökulmastaan ja ennakkoluuloistaan käsin (Kostiainen, 2003, s. 127). Ymmärtäisin Kostiaisen tulkinnasta, että esitteeseen kirjoitetut sanalliset ja kuvalliset viestit voidaan ymmärtää hieman eri lailla. Testaus vaiheessa on hyvä ottaa huomioon mahdolliset kohdat, joissa on väärinymmärryksen mahdollisuus.

Lastensuojelulaitoksen työntekijät tarvitsevat monesti laaja-alaista tietoa työsäänn. Mahdolliset esitteet, voivat olla tukena työssä. Kun tarvitaan tietoa nopeasti alueesta, joka ei ole työntekijälle erityisen tuttu. Esitettä voi käyttää muistin tukena, ja sieltä voi nopeasti tarkistaa asioita. Esite voi myös johdattaa pohtimaan ja perehtymään aiheeseen tarkemmin.

7 POHDINTA

7.1 Eettisyys ja luotettavuus

Ammattikorkeakoulun opiskelijoilta vaaditaan sujuvaa tietolähteiden käyttöä ja kykyä arvioida tietoa (Mattila, Ruusunen & Uola, 2006, s. 71). Opiskelijalta odotetaan ammatillista asennetta tiedon käsittelyyn ja kykyyn etsiä luotettavaa tietoa ammatillisten toimintojensa pohjaksi. Opinnäytetyö ei saisi perustua mielipiteisiin. (Mattila, ym., 2006, s.93). Opinnäyte työtä varten etsin tietoa mahdollisimman monipuolisesti. Lähteinä käytin pro graduja, väitöskirjoja, ammattialan lehtien artikkeleita ja kirjallisuutta sekä yleisesti luotettavina pidettyjä alan sivustoja. Lähteen käyttökelpoisuutta arvioin tekijän koulutuksen ja ammatillisen aseman perusteella. Huumausaineista on saatavilla tutkimuksiin pohjautuvia lähteitä. Tiede maailmassa on erilaisia koulukuntia ja painotuksia, jotka voivat vaikuttaa tekijät teokseen (Mattila ym., 2006, s. 72). Internetistä on saatavilla monipuolisesti lähdemateriaalia. Verkkolähteitä valitessa on arvioitava tarkkaan lähteen luotettavuutta (Mattila ym., 2006, s. 74).

Esitteen sisältö on Merikristalli Oy:n käyttöön suunniteltu ja tarkoitettu. Tästä syystä esite ei ole liitteenä mukana kirjallisessa opinnäytetyössä. Esitteen suunnitteluvaiheen mallit ja valmis esite on annettu arvioitavaksi opinnäytetyön opettajille.

7.2 Opinnäytetyön tavoitteiden toteutuminen

Opinnäytetyön tavoitteena oli valmistaa esite yleisimmistä nuorten kokeilemista huumaavista aineista lastensuojelulaitoksen työntekijöiden käyttöön. Työyhteisötyökumppani toivoi esitteen helpottavan tiedon hakua tarvittaessa. Työaika ei tarvitsisi käyttää tiedon etsimiseen verkkosivustoilta.

Henkilökohtaisena tavoitteena oli oppia ymmärtämään syitä päihteiden käytön takana. Tässä koin onnistuvani, löysin monia mielenkiintoisia kirjoja, artikkeleita, pro gradu -tutkielmia, ja väitöskirjoja, joista keräsin tietoa opinnäytetyöhöni.

Haasteeksi esitteen teossa muodostui sopivien kuvien löytyminen esitteeseen. Huumeet ovat laittomia, joten luonnollisesti on mahdotonta saada näitä kuvattua itse. Shutterstock ja Microsoft Officen kuvapankista löysin joitakin aiheeseen sopivia kuvia, joita sai luvallisesti käyttää.

7.3 Ammatillinen kehittyminen

Viestintä, tiedon etsintä ja tiedon jakaminen kuuluu oleellisesti ammatilliseen osaamiseen. Osaltansa tämä opinnäytetyö on antanut mahdollisuuden harjoitella viestintätaitoja työyhteisössä.

Tehtävän aineistoa lukiessa heräsi monia ajatuksia nuorten päihteiden käytöstä ja käyttöön puuttumisesta. Ammatillaisen päihdetietous ei ole vain tietoa päihdyttävistä aineista. Tärkeää on ymmärtää mahdollisia syitä ja taustoja nuorten päihteiden käytön takana. Pohdin, onko lastensuojelussa enemmän tarvetta osaamiselle kohdata nuoria, joilla on useita päihdekokeiluja, ja joilla he kompensoivat mahdollisesti hoitamattomia psykologisia oireita tai neuropsykologisia oireita. Nuorella on vahva tarve hyväksynnälle, jota osa nuorista hakee yhteisöstä, jossa päihteitä käytetään. Olisi tärkeä luoda lastensuojelulaitokseen ilmapiiri, jossa nuori kokee olevansa hyväksytty.

Nuorten mahdollisissa ongelmissa ja riskikäyttäytymisessä ei aina auta nopeat ja helpot ratkaisut. Huumaavien aineiden päihdyttävät vaikutukset voivat vedota nuoren tunteisiin tavalla, johon ei järki syyt tehoa. Nuoren kohtaaminen kokonaisvaltaisesti on tärkeää. Nuorella on menneisyytensä, mutta ennen kaikkea hänellä on tulevaisuutensa, johon hän voi vaikuttaa. Nuori saattaa menettää kiinnostuksensa päihdyttäviin aineisiin saadessaan mielekkäitä ja palkitsevia kokemuksia oman elämänsä toimijana ja toteuttajana. Nuorella on tarve tulla kohdatuksi hyväksyttynä ja mielenkiintoisena henkilönä eikä ongelmana, joka tulee ratkaista aikuisten tavalla.

Nuori ei ole tietoisesti valinnut ongelmiaan tai riskikäyttäytymistään. Nuori mieli on hyvin herkkä vaikutuksille. Ihmisen älyllinen taito pohtia harkiten ja syvällisesti mielitekojaan ja tunteiden vaikutusta tekoihin, on rajallinen ja monen systeemisen kokemuksen tulos. Ihmisen elämässä on ollut ihmisiä, tilanteita ja tapahtumia, jotka jollain tavoin ovat vaikuttaneet nuoren valintoihin, tapaan nähdä itsensä ja elämää. Ihminen voi oppia pohtimaan mistä kumpuavat hänen valintansa, arvonsa ja tulevaisuuden toiveensa. Kasvaa sekä kehittyä ihmiseksi, joka osaa tehdä valintoja tiedostaen häneen vaikuttaneet ja vaikuttavat ilmiöt. (Hämäläinen & Saarinen, 2006, s. 3.)

LÄHTEET

- 785/1992. *Laki potilaan asemasta ja oikeuksista* 17.8.1992/785. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920785>
- A 543/2008 *Valtioneuvoston asetus huumausaineina pidettävistä aineista, valmisteista ja kasveista* 28.8.2008/543. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2008/20080543>
- Araneva, M., (2016). *Lapsen suojelu. Toteuttaminen ja päätöksenteko: käsikirja lapsen asioista päättävälle*. Talentum Pro 2016
- Boyd, J., & Ojanperä, I., (2017). *Muuntohuumeiden kirjo laajenee – opioidit uusin huolenaihe*. Duodecim 2017;(133). <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/298001/duo13861.pdf?sequence=1>
- Hakkarainen, P., Karjalainen, K., & Pekkanen, N., (2020). *Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet- Huumeaiheiset väestökyselyt Suomessa 1992–2018*. Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos.
- Hjerp, K., (2021). ”...mä olin ihan normiyksilö, niinku yhteiskunnan silmissä”. *Yhteiskuntaan integroituneiden huumeiden käyttäjien elämäntilintä ja kokemukset palveluissa*. Pro gradu -tutkielma. Lapin Yliopisto. https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/64774/Hjerp_Kati.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Hämäläinen, R., P., & Saarinen, E., (2006). *Johdanto*. Teoksessa. R., P., Hämäläinen, & E. Saarinen. (Toim.), *Systemi äly 2006* (s. 3–6). Helsinki University of Technology. <https://sal.aalto.fi/publications/pdf-files/systemialy2006.pdf>
- Joukanen, S., (2015). *Lääkkeiden päihdekäytön taustalla on usein traumatisoituminen*. Otsikko, *Traumatisoituminen lisää riskiä*. Sic! Lääketietoa Fimeasta 2015, (1). https://sic.fimea.fi/1_2015/laakkeiden_paihdekayton_taufalla_on

- Jääskinen, A-M., (2017). *Nuoren sisällä kuohuu – ole majakkana myrskyissä. Nuoruudessa näkyy lapsuudesta kuljettu matka.* Suomen tunnetaitokoulutus. <https://www.tunnejataida.fi/nuoren-sisalla-kuohuu-ole-majakkana-myrskyissa>
- Jääskinen, A-M., (2017). *Nuoren sisällä kuohuu – ole majakkana myrskyissä. Tunteet, toisiin liittyminen ja elämykset ruokkivat nuorten aivoja.* Suomen tunnetaitokoulutus. <https://www.tunnejataida.fi/nuoren-sisalla-kuohuu-ole-majakkana-myrskyissa>
- Kalso, E., Rauhala, P., & Lilius, T., (2021). *Uusien kipulääkkeiden kehitys on haastavaa.* https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/328741/rauhala_uusien_kipula_a_kkeiden.pdf?sequence=1
- Kiianmaa & Joutsa. (2018). *Huumeiden vaikutusmekanismit, riippuvuuden kehittyminen ja periytyvyys.* Teoksessa. Aalto, M., Alho, H., & Niemelä, S., (toim.). *Huume- ja lääkeriippuvuudet* (s. 28). (1.p)
- Kivirinta, M., Kuokkanen, R., Määttänen, J., & Ockerström, L. (2007) *Kohti tutkiva ammattikäyttöä. Opas Diakonia ammattikorkeakoulun opin- näytetyötä varten.* https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/334715/C10_2007_Kohti_tutkiva_ammattikayntoa_open%20access.pdf?sequence=2
- Kosola, S., Niemelä, E., & Niemelä, S., (2018). *Päihdekokeilut - normaalia nuoruutta vai alkava häiriö?* Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim. 2018 (8). <https://www.duodecimlehti.fi/duo14288>
- Kostiainen, M., (2003) *Viestintä ammattiosaamisen ulottuvuutena.* Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/13469/9513915417.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- L 373/2008 *Huumausaine laki 30.5.2008/373.* <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2008/20080373>
- L 39/1889 Rikoslaki 19.12.1889/39. <https://www.flex.fi/fi/laki/smur/1889/18890039001>
- Laakso, R., (2009). *Arjen rutiinit ja yllätykset - etnografia lastenkotityöstä.* Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/66529/978-951-44-7808-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- Lahtela, M., Laukkanen, E., Pietilä, A-M., Pirskanen, M & Varjoranta, P., (2012). *Varhaisen puuttumisen mallin vaikuttavuuden arviointia – tavoitteena nuorten päihteiden käytön ehkäiseminen*. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti. 2012 (49). Journal.fi
- Markkula, J., & Viskari, I., (2020). *Ehkäisevä ja haittoja vähentävä huumetyö*. Teoksessa, Markkula, J., & Rönkkä, S., (toim.). *Huumetilanne Suomessa 2020*.
- Mattila, H., Ruusunen, T., & Uola, K., (2006). *Viestinnän työkaluja. AMK-opiskelijalle*. WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Maunu, A., (2014). *Päihteet, tunteet ja sosiaalisuus: Näkyvän päihteidenkäytön näkymättömät syyt*. *Janus*. 22(2), 194–206.
<file:///C:/Users/pianp/Downloads/51202-Artikkelin%20teksti-44797-1-10-20150612.pdf>
- Meyer, J., S., (2013). *3,4-methylenedioxymethamphetamine (MDMA): current perspectives*. *Substance Abuse and Rehabilitation*. Dove press journal. 2013 (4), s. 83–99. <https://www.dovepress.com/get-file.php?fileID=18219>
- Partanen, A., Holmberg J., Inkinen M., Kurki M., Salo-Chydenius M., (2015). *Päihdehoitotyö* (1.painos) Sanoma Pro Oy.
- Satka, M., (2009). *Varhainen puuttuminen, moraalinen käänne ja sosiaalisen asiantuntijat*. *Yhteiskuntapolitiikka* 74 (2009) (1).
<https://core.ac.uk/download/pdf/12382486.pdf>
- Sorsa J., M., (2018). *Cannabis-kasvisuvun biologisesti aktiivisten yhdisteiden haitalliset ja terapeuttiset vaikutukset*. Pro Gradu -tutkielma. Itä-Suomen Yliopisto. https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/20632/urn_nbn_fi_uef-20181333.pdf
- Teronen, J., (2017) *Verkkokoulutus. Haastavan asiakkaan kohtaaminen. Into-etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry*. Koulutuskeskus Salpaus. Saatavilla
<https://www.youtube.com/watch?v=WH6rbmA6HJ8&t=603s>
- THL., (2021). *Huumausainepolitiikka*. <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/huumeet/huumausainepolitiikka>
- THL., (2019). *Huumeiden kokeilu ja käyttö yleistyvät edelleen*. <https://thl.fi/fi/-/huumeidenkokeilu-ja-kayttoyleistyvatedelleen>

- THL., (2020). *Keskeiset käsitteet*. <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihdeyto/mita-ehkaiseva-paihdeyto-on/keskeiset-kasitteet>
- Tähkäpää, S., (2019). *Nuorten ja nuorten aikuisten rauhoittavien ja unilääkkeiden käyttö Suomessa*. Pro gradu -tutkielma. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/167529/GRADU_Sanna_Tahkapa.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Ulmanen, S., (2020). *Sijaishuollossa eläneiden nuorten kokemuksia sijaishuolosta ja sen merkityksistä nuorten päihteiden käytölle*. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/71888/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-202009285963.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Puustinen, Korhonen, Aila
- Valvira, (2020). *Bentsodiatsepiinien määrääminen*. <https://www.valvira.fi/terveydenhuolto/hyva-ammattinharjoittaminen/laakehoidon-erityistilanteita/bentsodiatsepiinien-maaraaminen>.
- Virsu, V., (2000). *Voidaanko älykkyyttä lisätä lääkkeillä?* Duodecim. 116(15), (s. 1525-1526.) <https://www.duodecimlehti.fi/duo91654>